

Motion: Vegetabilisk kost som grund i skolbespisningen
Till: Regionfullmäktige

Historiskt sett har matens innehåll varit starkt beroende av klimat och geografi – man har ätit det som varit möjligt att äta helt enkelt. För oss som lever i det moderna Sverige idag ser det annorlunda ut. Nästan vad vi än önskar är tillgängligt, när som helst, i vilka mängder som helst.

Den här utvecklingen syns tydligt i köttkonsumtionen, som fördubblats de senaste 50 åren – från ungefär 20 kilo till över 40 kilo per person och år, enligt statistik från FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation FAO. Detta får allvarliga konsekvenser – en måltid som innehåller kött har nämligen dubbelt så stor miljöpåverkan än en vegetarisk måltid. Jordbruksverket räknar med att animalieproduktionen står för 15 procent av världens utsläpp av växthusgaser. Det är inte transporten som är avgörande när det gäller matens klimatpåverkan utan hur produktionen går till – animalieproduktion är långt mer klimatbelastande än produktion av grönsaker, samt soja- och quornprodukter. Att kraftigt minska animaliekonsumtionen framhålls av flera ledande miljöorganisationer och forskare som en central åtgärd för att vända den skenande klimatutvecklingen.

Animalierna, som en gång i tiden var en lyxvara, och bara i undantagsfall var avgörande för överlevnaden, har idag istället blivit ett hot mot densamma. Dagens animaliekonsumtion är dessutom inte bara skadlig för miljön, utan även för hälsan. Livsmedelsverket rekommenderar svenskarna att dra ner på konsumtionen av rött kött och charkuterier, vilka kraftigt ökar risken för hjärt-kärlsjukdomar och tjocktarmscancer. Alla animalier innehåller skadligt kolesterol, som bidrar till hjärt-kärlsjukdomar – den främsta dödsorsaken i Sverige. Ny forskning visar att dessutom att mjölk, tvärt emot vad mjölkindustrin länge fört fram, leder till ökad risk för frakturer.¹

I dagens moderna samhälle finns det inte längre några argument för att för vår överlevnad döda och utnyttja djur. Trots det äter de flesta idag animaliska produkter, ofta utan att ha gjort ett aktivt val. Snarare handlar det om vanor och

---

¹ Mikaëlsson et al. (2014) *Milk intake and risk of mortality and fractures in women and men: cohort studies*. Uppsala Universitet. (sammanfattning: <http://www.svt.se/nyheter/vetenskap/uppsala-forskare-mjolkdirckande-kopplat-till-okad-dodlighet>)

samhällsstrukturer – normen för kost innehåller idag kött, och att äta vegetabiliskt kräver oftast mer aktiva val och insatser.

Valen kring kost är naturligtvis upp till varje enskild privatperson, men skolan är en offentlig arena, inte privat. Skolan har en uppgift att förmedla värdegrunder och normer i linje med den samhällsutveckling som önskas, inom allt från hälsa till miljö och etik. Utifrån den miljöutmaning vi står inför, samt de rådande forskningsrönen kring klimat och hälsa, framstår det som en logisk slutsats att maten i skolan bör utgå från vegetabilisk grund, med animaliska alternativ som tillval, istället för tvärt om.

Att genomföra ett sådant förslag skulle i stort sett vara kostnadsfritt, eftersom animaliefri kost är billigare. Det torde vidare inte heller innebära merarbete för skolbespisingpersonalen – tvärt om, eftersom en vegetabilisk kost är inkluderande för både laktosintoleranta, äggallergiker, samt personer som äter halal eller kosher. Det finns dessutom redan exempel på skolor som har vegetabilisk kost som grund – inte minst Orionskolan i Visby, som till och med finns med på White Guide Juniors lista över Sveriges bästa skolrestauranger.

Maten är bärare av kultur och traditioner, och för många representerar den bekanta maten en viktig trygghet. Mat är också en viktig del av identiteten – det är en markör för både klass, kultur och genus. Därför är det viktigt att en övergång till vegetabilisk kost som grund sker i en process som också innefattar samtal, utbildning och som inkluderar och engagerar de berörda – elever, anställda och föräldrar. Det finns all möjlighet att inkludera en sådan process i den ordinarie skolutvecklingen, eftersom flera skolämnen faktiskt har kursplaner som omfattar kunskap och medvetenhet om klimat, hälsa och konsumtion – inte minst hemkunskapen.

Jag yrkar därför på

- Att skolbespisingen ska ha en vegetabilisk kost som grund
- Att övergången till vegetabilisk kost som grund sker i en process där både elever, personal och föräldrar är inkluderade.
- Att den/de som har ansvar för planering av menyerna ska ha kunskap om vegetabilisk kostlära

Elin Bååth, Feministiskt initiativ

Datum 2017-01-30